

Expedice Českého egyptologického ústavu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Archeologického ústavu Akademie věd ČR v Praze a Laboratoře geoinformatiky Fakulty životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Ve dnech 2.–26. listopadu 2008 proběhla první česká vědecká expedice

do oblasti Gilf Kebíru v egyptské Západní poušti.

Gilf Kebír je pohoří u jihozápadní hranice Egypta, poblíž hranic Egypta se Súdánem, Libyí a Čadem. Hlavní význam této výpravy spočíval v tom, že zkoumal oblast, kde vznikly kořeny staroegyptské civilizace v době, kdy byla Sahara ještě úrodnou oblastí s jezery, s bohatou faunou a flórou. V důsledku vysychání oblastí dnešní Západní pouště došlo na konci 6. tis. př. Kr. k postupnému osidlování nilského údolí a formování staroegyptské civilizace. Expedice hledala, našla a zdokumentovat nejstarší stopy lidské přítomnosti a činnosti v Západní poušti. Nejzajímavějším cílem výpravy byla Jeskyně plavců (známá též z filmu Anglický pacient) s unikátními neolitickými malbami plavců (jeden z nich je ostatně i ve znaku výpravy).

Expedice se uskutečnila jako součást řešení vědeckého projektu financovaného Grantovou agenturou České republiky „Výzkum egyptské Západní pouště“ (grant č. 404/06/0513), jehož řešitelem byl Miroslav Bárta a spoluřešitelé Martin Tomášek a Vladimír Brůna. Na výpravě a řešení jejích úkolů se účastnil i vědecko-výzkumný záměr „Výzkum civilizace starého Egypta“ (MŠMT ČR č. MSM 0021620826) vedený Miroslavem Vernerem.

Hlavní etapy postupu a cíle výpravy byly tyto:

1. Dokumentace zaniklé starodávné oázy zvané „Jakubovy studny“, kam směřovaly staroegyptské expedice stavitelů pyramid,
2. Lokalita Abú Ballás s nálezy celých hrnců zanechaných zde staroegyptskými karavanami,
3. Písečné moře, oblast s tzv. silikou, křemičitým sklem, vzniklým dopadem a následnou explozí meteoritu,
4. Jeskyně plavců s neolitickými kresbami z doby, kdy byla celá oblast savanou s jezery (5. tis. př. Kr.),
5. Jeskyně šelem, další jeskyně vyzdobená v době neolitu, jejíž malby dokazují, že tvůrci staroegyptské civilizace přišli do nilského údolí právě z této oblasti,
6. Starověké obchodní cesty, kterými putovaly staroegyptské karavany na oslech až k Čadskému jezeru.

Expedice se zúčastnili Miroslav Bárta, Vladimír Brůna a Martin Tomášek jako vedoucí, dále Josef Jiša (technik, fa Jiša), Václav Čílek (Geologický ústav AV ČR v Praze), Martin Frouz (fotograf, National Geographic Česko), Jiří Musil (Ústav pro klasickou archeologii FF UK), Petr Pokorný (Archeologický ústav AV ČR v Praze) a Jiří Svoboda (paleolitik, Archeologický ústav AV ČR v Brně).

Výsledky expedice i hlavní poznatky a objevy z českých výzkumů Západní pouště přibližuje právě vyšlá publikace *Ostrov zapomnění. El-Héz a české výzkumy v egyptské Západní poušti*, M. Bárta a kol. (Dokořán, Praha 2009).

Gilf Kebír 2008

První česká vědecká expedice do Gilf Kebíru

Prof. Mgr. Miroslav Bárta, Dr.

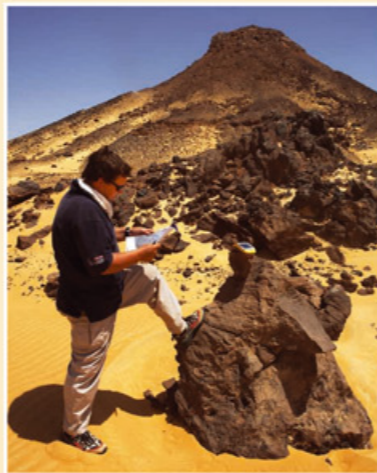
Egyptolog a archeolog, organizátor a vedoucí první české expedice do Gilf Kebíru v r. 2008. Od r. 1993 je členem Českého egyptologického ústavu (Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze) v Praze a Káhiře, vedoucí výzkumů Jižního Abúsíru a egyptské Západní pouště (oáza El-Héz), specializuje se na období konce 4. a 3. tis. př. Kr. V poslední době se intenzivně zabývá kolapsy starověkých kultur a vztahem lidských společností a měnícího se přírodního prostředí. Společně s Vl. Brúnou jako první vytvořili a publikovali *Satelitní atlas pyramidových polí Abúsír, Sakkára a Dahšúr* (Dryada, Mníšek pod Brdy 2006).

Je autorem desítky odborných monografií a téměř stovky odborných článků a studií. V letech 2003–2004 přednášel na University of Pennsylvania ve Filadelfii (Fulbrightova Komise, Česká republika), dvakrát získal cenu švýcarské nadace Michela Schiff Giorgini a v roce 2008 byl nositelem prestižního stipendia nadace Alexander von Humboldt Stiftung.

Jeho poslední publikace v češtině zahrnují *Život a smrt ve stínu pyramid* (Paseka, Praha a Litomyšl 2008) a s P. Pokorným (editoři) *Něco překrásného se končí: kolapsy složitých soustav – příčiny, průběh, následky* (Dokořán, Praha 2008)

Mgr. Martin Tomášek, Ph.D.

Od roku 1989 pracuje v Archeologickém ústavu Akademie věd České republiky v Praze, posledních deset let jako zástupce ředitele. Ve své odborné činnosti se soustředí na několik témat. Prvním je vztah centrálních lokalit a jejich zázemí, a to především na příkladu středověké Čáslavi. Druhým je získávání nerostných surovin ve středověku a třetím tématem hmotná kultura. Od roku 2002 spolupracuje s Egyptologickým ústavem FF UK nejprve na zpracování keramických nálezů na lokalitě Jižní Abúsír a posléze na vědeckém projektu studia zaniklého osídlení v oáze Bahrija. Je autorem padesáti odborných článků a publikací.

Ing. Vladimír Brůna

Absolvoval obor geodézie a kartografie na ČVUT v Praze, po studiu pracoval ve funkci geodeta v JE Dukovany a jako hlavní důlní měřič na Dole Ležáky Most. V roce 1986 přešel do Ústavu krajinné ekologie Akademie věd ČR, kde se v pracovní skupině dálkového průzkumu Země specializoval na aplikaci leteckých a satelitních snímků ve výzkumu krajiny. Současně spolupracoval s archeology mostecké expozitury Archeologického ústavu AV ČR při archeologickém výzkumu v severozápadních Čechách a začal jako jeden z prvních aplikovat

geografické informační systémy a metody dálkového průzkumu při dokumentaci výzkumů. V té době byl spoluautorem sborníku *Archeologie a krajinná ekologie* (Most 1994), který shromáždil unikátní soubor článků z různých vědeckých oborů.

V roce 1999 nastoupil na Fakultu životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, kde založil katedru informatiky a geoinformatiky a následně Laboratoř geoinformatiky. Od svého počátku se laboratoř stala významným tuzemským pracovištěm v oblasti výzkumu aplikace geoinformačních technologií ve studiu krajiny, jako první začala v širším měřítku využívat staré mapy v krajinné ekologii a studiu krajinného prostoru (<http://oldmaps.geolab.cz>).

Od roku 2000 se datuje spolupráce s Miroslavem Bárta a v roce 2001 byl V. Brůna poprvé na archeologické expedici v Egyptě. Nové metody aplikované v archeologickém výzkumu v tuzemsku přenesl do egyptského prostředí a během spolupráce s egyptology se mu podařilo realizovat několik dílčích úloh z oblasti geodézie, kartografie, GIS a dálkového průzkumu. Uvedené metody přinesly egyptologům nové a dosud neexistující pohledy a metody v archeologickém výzkumu.

Stránky českého egyptologického ústavu :
<http://egyptologie.ff.cuni.cz/>

Stránky věnované českým výzkumům egyptské Západní pouště:
<http://westerndesert.geolab.cz/>

Česká egyptologie a National Geographic Česko :
<http://www.national-geographic.cz/egyptologie.asp>

Hlavními partnery projektu byly firmy EMERAN 1860, INSET, JÍŠA a JÍŠA RENTCAR, MIBCON a SEVEROČESKÉ DOLY.

Uskutečnění této expedice dále umožnila podpora firem: EGE, s.r.o., Software602, Vydavatelství MAC, Vydavatelství Gasset, Unileasing a Ivan Volman – Hrad Sloup v Čechách.

